

Má antický svět i dnes schopnost lidí kultivovat?

„Jsou-li lidé kultivovatelní, tak je antika v tom jednou z nejlepších,“ říká v rozhovoru docentka Iva Ondřejová z Ústavu pro klasickou archeologii FF UK.

Kdybyste se mohla vrátit o půlstoletí zpět a znovu jste se rozhodovala, zda se věnovat klasické archeologii, bylo by vaše rozhodnutí stejné?

Když mi bylo asi osm nebo devět let, chtěla jsem studovat astronomii. Ale neměla jsem ráda matematiku a rodiče mi vysvětlili, že bez ní to nepůjde. Druhou volbou byla prehistorie, studovat jsem však začala biologii a filozofii. I když archeologické knihy jsem četla již dříve, ke studiu tohoto oboru jsem se potom dostala vlastně náhodou. Byla jsem se podívat na přednášku profesora Frela, a až tehdy jsem zjistila, že existují nějaké malované vázy a podobné velmi zajímavé věci. No a tehdy se pak pro tři studenty otevíral ročník klasické archeologie, kam jsem vzápětí nastoupila. Vůbec toho nelituji, i když jsem z astronomických výšek takto klesla do archeologických hloubek.

Existuje rozdíl v pojetí výuky a studia klasické archeologie v době, kdy jste začínala, a dnes?

Rozdíl určitě existuje. Připadá mi to dnes pro studenty jakoby zábavnější. Mohou se o oboru lépe informovat předem, existuje více knih a je snadnější práce s nimi, studenti mohou používat internet. Mají také příležitost kamkoli vyjet a vidět archeologické lokality na vlastní oči. Nám profesor Frel vždycky dělal přednášky na témata, která ho zrovna zajímala. Když jsme se potom učili na zkoušku, měli jsme starou německou knihu z roku 1950, kterou jsme museli překládat, a snažili

jsme se se spolužáky dát ta témata dohromady, což nebylo lehké...

Tenkrát také občas profesor Frel se svým tehdejším asistentem Bouzkem odjel třeba na šest týdnů do ciziny na výzkum a my jsme si museli poradit sami. To nás však mimo jiné naučilo samostatnosti.

Za studií jste se účastnila několika archeologických výzkumů. Na který z nich vzpomínáte nejraději?

Díky asistentovi Bouzkovi jsme například kopali zaniklou tvrz ve Chvojích nedaleko Konopiště, jezdili jsme tam dva roky. Výzkum vedl doktor Antonín Hejna, který byl velmi milý, a dokonce nám nakonec zařídil praxi v Rakousku, a to už bylo opravdu římské prostředí. Také jsem se účastnila výzkumu v oblasti starých Butovic, jezdili jsme i do Sezimova Ústí. Bylo toho více a na všechno vzpomínám ráda.

Vaše práce je uznávána ve Francii. Neuvažovala jste někdy o tom, že byste mohla žít a přednášet tam?

V roce 1968 jsme s kolegyní Dufkovou, dnes také docentkou klasické archeologie, a Jiřím Marsou kopali právě v Rakousku a za ušetřené peníze jsme jeli do Itálie. Když jsme se vrátili z italského jihu zpět do Říma, na refýži nějaký muž křičel: „Praga occupata!“ Mysleli jsme, že je to nějaký film. Bohužel to byla smutná realita. Vrátili jsme se na výzkum do Rakouska a zjišťovali jsme, co se u nás děje. Během těch tří týdnů, kdy jsme pobývali v Rakousku a pracovali tam, jsme uvažovali o různých alternativách, nicméně nakonec jsme se vrátili a potom jsem o životě mimo Českou republiku už nikdy neuvažovala.

Články jsem tehdy sice psala francouzsky a ve Francii by se mi i líbilo, ale sebrat se a odjet tam navždy a do nejistoty, to jsem nechtěla.

Vaším celoživotním souputníkem v archeologii je profesor Jan Bouzek. Které další osobnosti vás ovlivnily?

Samozřejmě profesor Frel. Ale osobnost profesora Bouzka je pro mě klíčová nejen odborně, protože kdybych měla spolupracovat s někým, s kým bych si méně rozuměla, nemohlo by to tak dlouhá léta vydržet. Pracujeme spolu v podstatě už 45 let. Jsem vděčná za léta, která jsme spolu strávili. Mohla bych zmínit také docentku Marii Dufkovou, se kterou se znám od dob studií a s níž jsem celý život a často spolupracovala. Samozřejmě je ještě spousta kolegů, s nimiž jsem pracovala ráda, jejich výčet by se sem ani nevešel.

Kdybyste si mohla vybrat období a místo, ve kterém byste chtěla žít, které by to bylo a proč? Všichni, kdo vás znají, odhadují Athény 5. století...

Když si promítnete, jaké bylo v té době postavení žen ve společnosti, asi by se mi to moc nelíbilo. Nechtěla bych být jen zavřená doma. Spíš bych se rozhodla až pro pozdější období, pro dobu helénismu.

Dlouhá léta se prostřednictvím přednášek, knih, článků a výstav snažíte předat své znalosti o klasické archeologii nejen studentům, ale i široké veřejnosti. Myslíte, že antický svět má i dnes schopnost lidi kultivovat?

Jsou-li lidé kultivovatelní, tak je antika v tom jednou z nejlepších. Když jsem začínala s archeologií, neexistovaly ani přednášky pro veřejnost. I když dnes, v době rušení jediné antické sbírky u nás (*Národní galerie ke konci dubna uzavřela expozici antického umění v paláci Kinských na Staroměstském náměstí – pozn. redakce*), to nevidím příliš optimisticky.

Velkým problémem je dnes nedostatek finančních prostředků na prezentaci kulturního dědictví. Myslíte, že se situace někdylepší?

V tomhle směru se v současné době povědomí o antickém světě opravdu spíše zhoršuje. Dříve bylo i více výstav pro veřejnost, velká etruská výstava u Hybernů, několik výstav v Národním muzeu... I když naše sádrové odlitky antických soch se

přesunuly do Duchcova a mimo už existujících expozic odlitků v Hostinném a Roudnici nad Labem se tedy bude otevírat další výstava.

Doc. PhDr. Iva Ondřejová, CSc., vystudovala klasickou archeologii na FF UK, v roce 1994 byla jmenována docentkou pro obor klasická archeologie. Zpočátku působila na katedře věd o antickém starověku, poté jako docentka Ústavu pro klasickou archeologii FF UK. Vede přednášky a semináře z antické architektury, archeologie a umění archaického a klasického Řecka, archeologie Říma, přednáší o antickém šperku, vede kurzy starověkého umění pro dějiny umění a klasickou filologii, je vedoucí mnoha bakalářských, magisterských a doktorských prací. Hlavní oblastí zájmu docentky Ondřejové je antický šperk a řezané kameny.

Je spoluautorkou publikací o výzkumech v Kýmé a na ostrově Samothráké. Podílela se na přípravě katalogů, zejména pro výstavy v Galerii antického umění v Hostinném a v Muzeu antického sochařství a architektury v Litomyšli. Podílela s na řešení mnoha výzkumných úkolů a grantů, přispívala do řady Corpus Vasorum Antiquorum a Corpus Signorum Imperii Romani. Publikovala desítky článků o antickém umění, nejznámější je kniha Periklovo Řecko (1989), kterou napsala spolu s profesorem Bouzkem, stejně jako skripta Řecké umění (2004) a Úvod do klasické archeologie (1997 a 2006, s J. Bouzkem a J. Musilem) a Římské umění (2014, s J. Bouzkem a P. Titzem), Historie sběratelství antických památek v českých zemích (2006, s M. Dufkovou). V pátek 17. dubna 2015 proběhlo kolokvium Malá velká umění na počest paní docentky, kde zazněly přednášky na témata paní docentce blízká.

zdroj: Z astronomických výšek klesla do archeologických hloubek [iforum.cuni.cz, 5. května 2015]